

UNITÉ

acco

MAAKT KENNIS MET U

DEPARTEMENT
ARCHITECTUUR

FEBE

archipelago

VOORWOORD

Beste lezer

Elk jaar vindt Existenz plaats, een bruisende en creatieve jaarwerking van de eerste master ingenieurswetenschappen: architectuur aan de KU Leuven. Met onze evenementen hopen wij studenten en architectuurliefhebbers te inspireren en samen te brengen.

Dit jaar start Unité een nieuw hoofdstuk in zijn eigen verhaal. In het eerste semester verschenen er maandelijks pamfletten aan de muur in de belangrijkste universiteitsgebouwen op Arenberg campus om discussies uit te lokken. Deze werden telkens vergezeld met een postkaart om mee naar huis te nemen of om door te geven. In het tweede semester werd dan opnieuw het traditionele magazine uitgegeven [dat u nu in uw handen heeft] dat terugkoppelt op de voorheen verschenen thema's en ook nieuwe onderwerpen aankaart.

Doorheen deze Unité kan u twee hoofdlijnen onderscheiden die deze editie definiëren. Een serieuzere lijn met kritische artikels op architecturale en stedenbouwkundige projecten en een luchtigere lijn die een diepere kijk brengt op wie wij, Existenz 18|19, als organisatie zijn.

Als laatste zouden wij graag nog de instanties en personen bedanken die ons geholpen hebben in het uitbrengen van deze editie: het Departement Architectuur, de Faculteit Ingenieurswetenschappen, de sponsors, onze redactie en gastschrijvers en natuurlijk U, onze lezer.

Veel leesplezier.

Cato Leuraers | Febe Viaene
Unité Team

www.existenz.be

Existenz

_existenz

INHOUDSTAFEL

Woordje G3	1
Het bestuur van Existenz 18 19	
Existenz 18 19	7
Van beginsel tot evenement	
Tentenpaviljoen	16
Recyclen van festival afval	
De Week	22
Het hoogtepunt van het Existenzjaar	
Vectorworks in Beeld	25
Villanova Icône	
Archipelago	29
Contextuele architectuur	
Svartlamon	31
Grenzen van duurzame ontwikkeling	
Studentenlezing	36
De beste projecten van het eerste semester	
Röda Sten	39
Waar de grenzen tussen architectuur en kunst vervagen	
Terminal Erasmus	42
Departures and arrivals	
Van waar halen we het?	49
Op zoek naar wat ons drijft bij het beleven van architectuur	

WOORDJE G3

Beste Existenzpubliek,

We staan aan het begin van een nieuw, belangrijk hoofdstuk in het Existenzjaar 2018-2019: de Existenzweek. Alvorens we aan dat verhaal verder schrijven blikken we even terug op een meer dan geslaagd eerste deel van ons avontuur.

Met die 'ons' bedoelen we dan niet alleen letterlijk wij, de G3, maar ook vele anderen die mee hebben gebouwd en zullen bouwen aan ons verhaal. Alle Existenzleden die zich op duizend-en-één verschillende manieren inzetten om te zorgen dat de puzzel altijd weer mooi in elkaar valt. Maar ook zeker jullie: onze lezers, bezoekers, deelnemers, consumeerders, geïnteresseerden, vrienden, familie ... Want zonder jullie zou het ons heel wat minder energie geven om telkens weer eraan te beginnen.

Vorig jaar in juni, op een meer dan gezellig en vrolijk Existenzweekend, vroegen wij ons af wat ons thema was, is, moest zijn. Geen thema was de conclusie. Wél ideeën, meningen en vooral veel goesting om eraan te beginnen. Is het niet mooi genoeg om gewoon als studenten ingenieur-architect, amper een paar academiejaren verwijderd van ons diploma, nog eens echt te mogen en kunnen dromen? Niet vasthangend aan een bepaald kader of idee waarin we moeten passen maar vrij als een potlood op een leeg wit papier kunnen tonen hoe wij kijken naar de wereld. En hoe (kleine) ingrepen iets kunnen betekenen in een grote wereld.

Te beginnen op een mooie zomerdag, begin juli, een tiental (al dan niet bekaterde en onuitgeslapen) studenten scharrelen rond in de lege weides van Rock Werchter. Of net niet leeg. Tussen de (schandalig) grote achtergebleven afvalberg verzamelden we honderden tentzeilen, die dat later zo lateren omtoverden in een kleurrijk paviljoen.

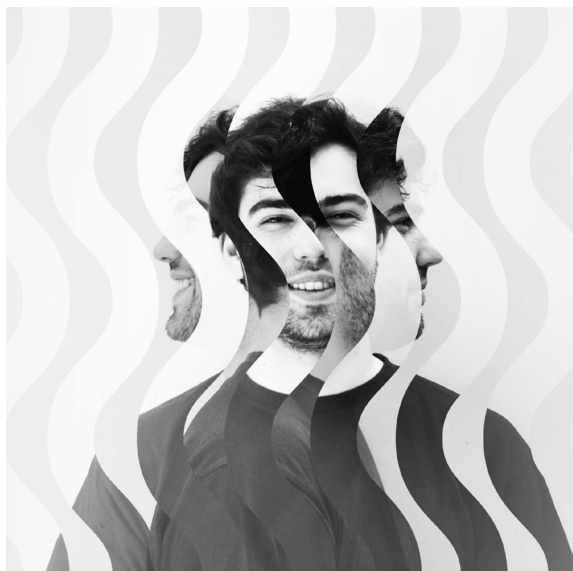
De festivalmuziek mocht dan al lang uitgestorven zijn, voor ons begonnen toen in de verte nog maar net de eerste noten te klinken van onze eerste knaller van formaat: Café Commencé. Het strenge organisatie-team liet geen gekleurde lichtjes toe maar desondanks werd het een gezellige en kleurrijke editie. Die voor 2 terreinbewakers eindigde zoals op Werchter - in een tent. Weliswaar op het idyllische kasteelveld.

Ook de tonnen vrolijke groenten op de 24-urenloop pasten in dit thema, aangevuld door zwarte accenten van accidenteel ontstane roetsporen in de Nayer en omstreken. Alleszinds waren de braadworsten niet aangebrand.

Maar naast de activiteiten, zijn ook wij als G3 persoonlijk, een collect&go-bak vol ervaringen rijker. Talrijke zondagavonden AV voorbereiden hebben naast de nodige katers ook skillz opgeleverd. Aline heeft leren telefoneren, Lotte als beheerdster heeft - hopelijk - leren beheren. En bovenal: geduld leren hebben, iets dat best wel noodzakelijk is met een voorzitter uit hartje Limburg. Diezelfde voorzitter vindt dat 'we toch wel vriendjes zijn geworden', al zijn er ook wel de nodige brandjes te blussen. Letterlijke brandjes, wanneer de vice achter het stuur van een auto kruipt. Maar ook figuurlijke brandjes, wanneer de voorzitter met een instagramprofiel zonder posts méér volgers heeft dan de beheerdster mét posts.

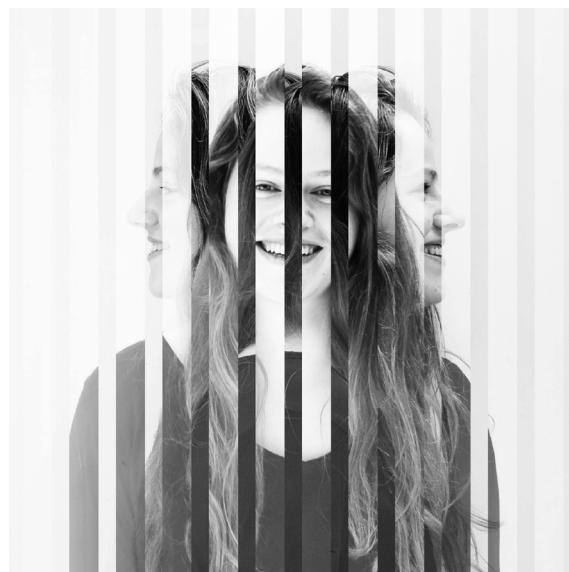
En nu. Klaar voor een week vol verrassingen van formaat. De oplettende Leuvenaar zag misschien al enkele weken geleden een 5m-lang tapijt richting Brusselsestraat wandelen. De iets minder oplettende leest er over nu. Veel plezier!

*- Siemen Clerckx | Aline Van Driessche | Lotte Verbeeck -
Existenz G3*

“Meneer Clerckx vind ik wel officieel, maar oppermachtige vorst Siemen vind ik persoonlijk leuker.”

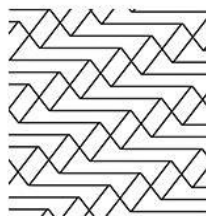
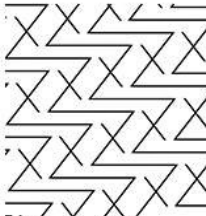
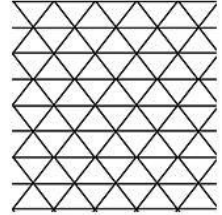
“Ik heb liever geluk dan gelijk, gelukkig heb ik altijd gelijk.”

“Beter weinig centjes, dan geen centjes.”

TEAMWORK
EXPRESSIEF
CREATIEF
STUDENTEN
ARCHITECTUUR
EXPERIMENTEEL
URBAN
ZOEKTOCHT

EXIS
TENZ
1819

EXISTENZ 18|19

Elk jaar opnieuw ontpopt een nieuwe lichter eerste masterstudenten ingenieur-architect zich tot Existenz. Al vierentwintig jaar lang breidt een frisse bende een nieuw hoofdstuk aan het doorlopende verhaal. Dit jaar zijn wij Existenz. We zoeken naar de betekenis van architectuur. Naar hoe het beweegt, waar zijn grenzen liggen en hoe we die kunnen verleggen. Na drie jaar theoretische input, willen wij deze in praktijk brengen, de techniek verbinden met het artistieke en ruimtes creëren voor de toekomst.

Deze intentie zetten wij om in daad door uiteenlopende evenementen en projecten te delen met een steeds veranderend publiek. Deze interventies leven in gevarieerde domeinen, maar steeds met het oog op de mens en zijn milieu gericht. Milieu in zijn wijde vorm, dat wil zeggen zowel het sociale en het culturele als het fysieke.

De mens in zijn sociale kring brengt een ambiance met zich mee, die wij willen vatten in, en vooral een plek aanbieden, op onze evenementen. Puur feest: Bauhaus, of eerder gezellig vertoeven: cafés. We willen bouwen aan het innerlijke door een tastbare plek daarvoor te creëren.

De mens te midden van cultuur is een groot vraagstuk, waar wij een antwoord op willen vinden, of toch althans een oplossing voor willen stimuleren. Stelselmatig, één voor één worden er bedenkingen verwoord op onze lezingen, en met onze reis naar Parijs sprokkelde we kennis en een ruimere blik bijeen.

Tot slot de mens in zijn fysieke omgeving, onze grootste opgave, het antwoord waar we naar op zoek zijn. Hiertegenover kunnen we geen duidelijk standpunt innemen. In tijden van klimaatmarsen en migratiepacten, kunnen we dan nog met zekerheid zeggen wat er effectief moet gedaan worden? Actie ondernemen, zeker, maar hoe? Met ons paviljoen van opgescharrelde, afgedankte festivaltenten maken we een statement: 'Denk na over wat je achteloos consumeert'. De mens overproduceert en verheerlijkt het 'nieuwe', dit is nefast voor onze planeet en dus onze toekomst. Het moet anders, 'oud' moet weer in! 'Retro' en 'recycle' vormen de basis van onze reorganisatie. Zoals met alles, start bij je zelf, dus brengen we de befaamde week onder in een klooster. Het toppunt van architectuur met potentieel, doch geen voor de hand liggend nut meer. Wij gaan de uitdaging aan deze retrofit waardevol in te vullen, met redenen om geluk en overdaad te associëren met 'beleggen' waarvoor de thesaurus 'rijp' als synoniem geeft. Misschien is de tijd wel rijp om gezamenlijk onze mindset te veranderen? Wij geloven alvast in die mogelijkheid!

beginnel

EXISTENZ

'X'ISTENZ

X=TENZ

X=XZ

X=XZ

→X←

Ieder jaar neemt Existenz studenten ingenieurswetenschappen : architectuur mee op een leerrijk en ontspannend weekend. Dit jaar ontdekten we Parijs met een nieuwe bril. Zo stonden we niet boven op de Eiffeltoren en hebben we de Mona Lisa niet bewonderd in het Louvre. Wel viel de focus van deze reis op de moderne en hedendaagse architectuur van de stad.

Op het programma stond: Parc de la Vilette van Bernard Tschumi waarbij zowel de aanleg van het park met de rode folies als ook de verschillende gebouwen ons wisten te boeien. Centre Pompidou van Renzo Piano & Richard Rogers werd bezocht omwille van zijn hightech architectuur en voor de tentoonstelling over Tadao Ando's denken en werken te bezichtigen. De nationale bibliotheek en Cité de la Mode et du Design werden bezocht in functie van hun bijdrage tot de nieuwe stadsplanning, waarbij de oevers van de Seine worden opgeleefd. Ook was er een verrassende tentoonstelling in Palais de Tokyo waar kunst en milieu samenkwamen in donkere ruimtes. Hier spinnen spinnen hun web op muziek, waren er zalen met interactieve kunst en kamers waar het milieu op originele wijze aangekaart werd. Ook Villa Savoye van le Corbusier mocht niet aan dit lijstje ontbreken. Zo konden we een klein stukje van de architectuurtheorie gegeven door professor Hilde Heynen toch eens in levende lijve gaan bezichtigen.

Niet alleen de architecturale en culturele hoogstandjes waren een schot in de roos, maar ook de toffe groep en team sfeerbeheer droegen bij tot een geslaagd weekend waarbij vriendschappen zijn gevormd en versterkt!

Het nieuwe Existenzjaar werd goed ingezet met Café Commencé. Op het grasveld naast het kasteel van Arenberg kon je een hele dag bij ons terecht. In de namiddag voor een heerlijke limoen- of speculaastiramisu en een gezellig spelletje Kubb, maar ook voor twee workshops. De workshop perspectiefschetsen hielp ons meer vertrouwd te geraken met 3D visualisatie terwijl de workshop vectorworks ons onderdompelde in de wereld van virtual reality.

In de loop van de avond kon je genieten van chili con carne aangevuld met een zorgvuldig gekozen selectie aan live muziek. Onder andere Bosum en Rumours zorgden voor sfeer op de dansvloer. Niet alleen de muziek was een spektakel, ook de juiste plaatsing van licht deed wonderen. Zo werd het kasteel van Arenberg mooi in de kijker gezet terwijl we de nacht indansten.

Stad & Architectuur

In samenwerking met Stad & Architectuur biedt Existenz lezingen aan met geselecteerde architectenbureaus met een verschillende visie en werkwijze. Ieder jaar vallen deze lezingen binnen een centraal thema, nu is dit 'Architectuur & Materie'. Dit academiejaar hebben we al lezingen achter de rug met namen zoals Kengo Kuma, Manthey Kula, Anne Holtrop en Baukunst. Indien je deze gemist hebt, niet getreurd. Want later dit jaar komen Johansen Skovsted Arkitekter, Wim Goes Architectuur en het Franse Bureau Bast nog aan bod.

Verder organiseert Existenz zelf nog interessante lezingen. Soirée écouté tijdens de Week is hier een mooi voorbeeld van. Ook de portfolio-avond die zal plaatsvinden na de paasvakantie wordt ieder jaar door Existenz georganiseerd en geeft studenten tips over hoe ze hun portfolio best samenstellen.

Rugby Club Competitie

07.11.2018

Omdat rugby steeds aan populariteit wint, wordt de infrastructuur van de club in Leuven te klein. Om verrassende nieuwe mogelijkheden bloot te leggen, werd hiervoor een ontwerpwedstrijd georganiseerd. Bij aanvang werd er een rondleiding gegeven over heel het terrein waarna de deelnemers aan de slag konden. De rugbyclub liet bij de bekendmaking nog weten dat er in elk van de ontwerpvoorstellen elementen zaten die ze graag wilden meenemen.

XII Competitie

20.02.2019

Tijdens de 12-uren ontwerpcompetitie nemen verschillende groepen architectuurstudenten van verschillende jaren en campussen het tegen elkaar op rond een hedendaags thema. Dit jaar is het thema herbestemming van religieus erfgoed dat meer en meer leeg komt te staan. Dit is echter geen eenvoudig vraagstuk. Enerzijds kan men door de symbolische waarde van een dergelijk gebouw op veel verweer rekenen bij een herbestemming, anderzijds kan een gebouw dat niet in gebruik genomen wordt niet behouden worden.

Bauhouse I & II

14.11.2018 | 05.02.2019

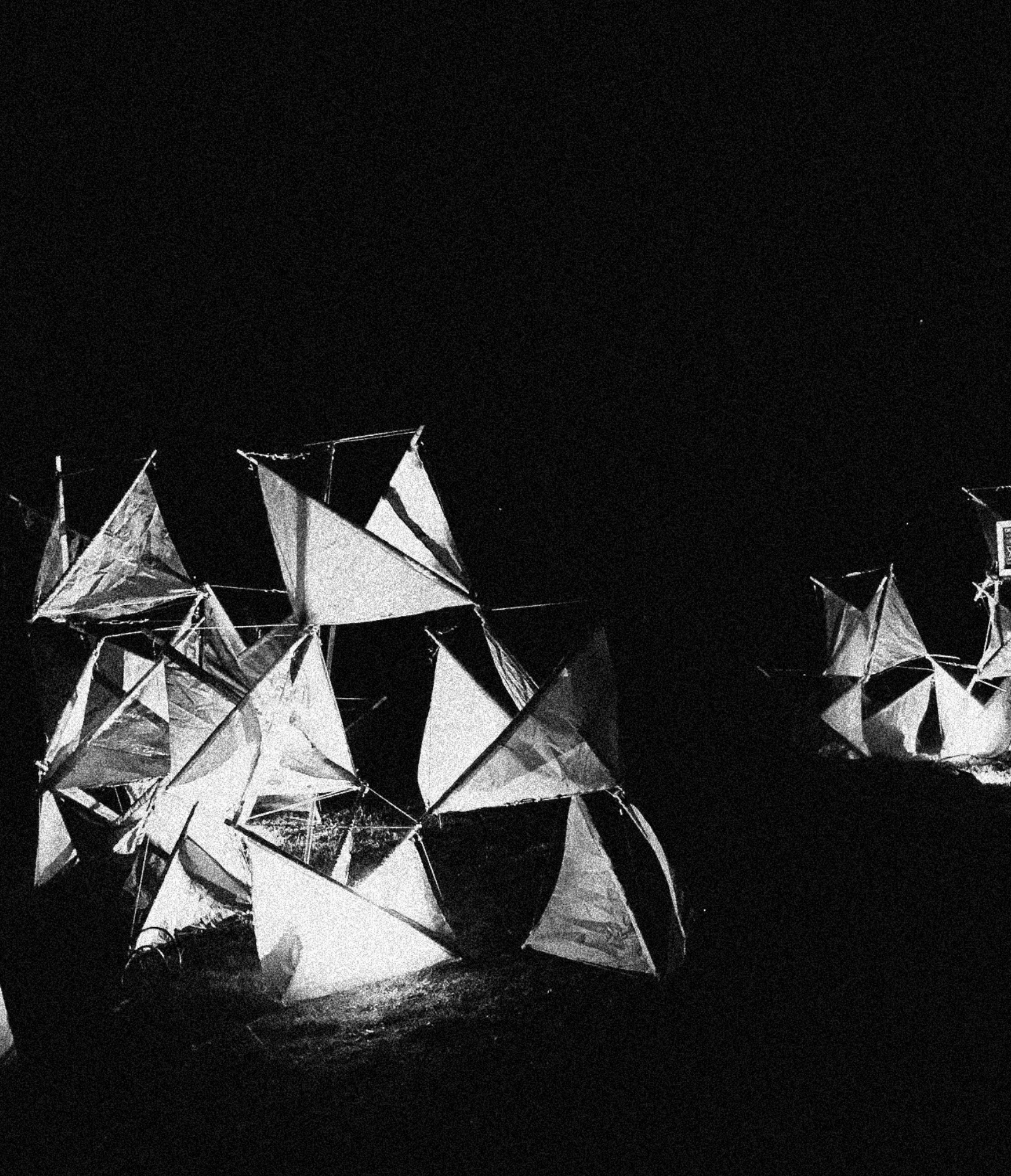

Arenberg Festival

20.10.2018 - 20.01.2019

Het kasteel van Arenberg is een eeuwenoud toch levendig kasteel. Het wordt voornamelijk gebruikt als thuishaven van het departement architectuur en als locatie voor tal van evenementen zoals recepties en trouwfeesten. Deze variëteit in het gebruik van het kasteel vormt een interessante combinatie. Dit wordt alleen maar interessanter als men weet dat vijf eeuwen geleden ook al heel wat activiteiten zich afspeelden in dit kasteel. Vanaf het einde van de 16de eeuw kwam het in handen van de familie Arenberg. Deze adellijke familie organiseerde er onder meer jachtpartijen en theatervoorstellingen en stond gekend voor zijn open blik naar innovaties toe.

Drie maanden lang stond Leuven in het teken van de Arenbergs, dit omwille van hun invloed in Leuven, België en Europa. Het geslacht had een invloedrijke rol op zowel politiek, economisch, militair en cultureel vlak. Het Arenberg Festival werd feestelijk geopend in het weekend van 20 en 21 oktober met verschillende ingrepen voor, op en in het kasteel. Ook met Existenz droegen we ons steentje bij en plaatsten we een paviljoen op het grasveld voor het kasteel.

TENTENPAVILJOEN

RECYLCEN VAN HET AFVAL VAN DE ZOMERFESTIVALS

Tijdens de zomermaanden worden vele groene weilanden omgetoverd tot een kleurrijk palet van festivaltentjes. Over deze weilanden hangt een vrolijke uitgelaten sfeer die typisch hoort bij de festivalzomer. Wanneer iedereen vermoeid terug naar huis keert blijven deze tijdelijke verblijfplaatsen jammer genoeg vaak achter. Sommigen in al hun glorie, anderen met littekens van een iets heftiger verleden. Het is alsof hun voormalige gebruikers ervan uitgaan dat deze groene velden vanzelf weer groen zullen worden. Maar niets is minder waar.

Existenz had het (misschien iets naïeve) idee om de achtergelaten tenten te recyclen en terug voor de neus van hun oorspronkelijke eigenaar te zetten in de vorm van een paviljoen, met als doel om de festivalgangers te sensibiliseren. We trokken daarom begin deze zomer naar de camping van Rock Werchter, waar een enorme vuilnisbelt lag te wachten. De grijze wolkenhemel droeg bij aan de desolate sfeer die o zo voelbaar was. De grasvelden waren bezaaid met verpakkingen, plastic bekers en ander afval. Ineengestukte tenten lagen overal verspreid en de gescheurde zeilen flapperden in de wind. Af en toe stonden er nog volledig intacte exemplaren en campingstoelen, wachtend op hun eigenaar die nooit meer terug zou komen. Het was alsof de camping aan het rouwen was omdat het festival op zijn einde was gelopen.

We recupereerden de tentzeilen die licht, kleurrijk en doorschijnend zijn om een paviljoen op te bouwen. De totale structuur bestaat uit verschillende geometrische 3D units, 'tensegrity' genaamd die zijn gebaseerd op een delicaat evenwicht tussen trek- en drukbelastingen. De trekkrachten worden opgevangen door stalen kabels en de drukkrachten door buizen. Bij het falen van één van deze krachten stuikt het element in elkaar tot een wirwar van draden en buizen. Per 'tensegrity' ontstaan er drie vlakke driehoeken waar een tentzeil tussen gespannen kan worden. Doordat deze driehoeken rond elkaar draaien ontstaan vanuit verschillende standpunten overlappende vlakken. Dit in combinatie met het doorschijnend karakter van de zeilen geeft een interessant licht- en schaduwspel. De felheid van de kleuren komt sterk tot uiting wanneer de nacht valt en wanneer enkele spots het paviljoen verlichten. De units kunnen op verschillende manieren aan elkaar bevestigd worden waardoor het paviljoen steeds een andere vorm aanneemt.

Het idealistisch doel van deze onderneming is om een simpel object dat vaak beschouwd wordt als afval nog niet af te schrijven en in te zetten als sensibiliseringsmiddel. Liet je jouw tent achter op Rock Werchter? Shame on you! Maar wie weet zie je hem terug op een van onze evenementen...

- Bette Witters -

D E W E E K
E W E E K D
W E E K D E
E E K D E W
E K D E W E
K D E W E E
D E W E E K

De Existenzweek

Naar jaarlijkse traditie pakt Existenz uit met de Existenzweek. Een week lang nemen we een leegstaand gebouw uit het Leuvense in en laten we ons publiek door middel van architecturale ingrepen op een andere manier de verlaten site beleven. De Existenzweek geeft ons de mogelijkheid om de theorie om te zetten in de praktijk en dat is een kans die we met beide handen grijpen. Samen met ons hele team van enthousiaste studenten ingenieur-architectuur sparen we geen moeite om het onderste uit de kan te halen en de bezoeker te verrassen met onze visie en creativiteit. Het doel is om iedereen, jong en oud, te prikkelen voor de wondere wereld der architectuur en bovenal om ons allen een geweldig plezierige tijd te bezorgen!

Het klooster van de Broeders van Liefde.

Dit jaar gaat de Existenzweek door in het klooster van de Broeders van Liefde, een verborgen oase van rust gelegen in het centrum van Leuven. Het herenhuis aan de Brusselsestraat dateert van de 18e eeuw en werd geleidelijk aan uitgebreid met een kapel en aangrenzende kloostervleugels die centraal een binnentuin vormen. Het complex deed dienst als zorgcentrum voor ouderen, gesticht door de zusters der armen, tot de werking van het centrum in 1925 werd overgedragen aan de Broeders van Liefde. Tot voor kort bood het ook een plaats aan bezigheidstehuis “het roerhuis” en aan studentenhuisvesting.

Existenzweek 2019.

De problematiek van het leegstaande religieuze patrimonium is een zeer actueel thema. Er komen steeds meer kerken en kloosters leeg te staan, waardoor deze stilaan in verval geraken. Bescherming is noodzakelijk en dit kan enkel gegarandeerd worden door deze gebouwen een nieuwe invulling te geven, die de kracht van deze architectuur kan bewaren. De herbestemming is een erg complexe opdracht, waar rekening moet gehouden worden met de specifieke architectuur en het gevoelige onderwerp, namelijk religie.

Door de Existenzweek dit jaar in het klooster van de Broeders van Liefde te laten doorgaan, willen we de blik van de bezoeker vestigen op haar onbekend potentieel. De gevel langsheen de straatzijde geeft weinig prijs van de pracht die erachter schuilt. Het is een verborgen parel die vele jaren aan het oog van de Leuenaar onttrokken was en die we voor het eerst weer kunnen teruggeven aan de stad.

Het blijft echter niet bij onze eigen ambities. De bestemming van het klooster wordt vanuit verschillende perspectieven herdacht. Zo vormden architectuurstudenten van over heel België een visie op de kapel van het klooster voor de ontwerpwedstrijd 'team XII', die we eerder organiseerden. Ook werken we samen met Ithaka, het kunstenfestival georganiseerd door de studentenkoepel LOKO, dat twee weken voor Existenz het klooster inneemt. Zij geven kunstenaars de kans een werk te maken, specifiek voor het klooster en vormen het gebouw om tot een pop-up tentoonstellingsruimte. Tenslotte zijn er al concrete toekomstplannen gevormd door projectontwikkelaar ION, die van de site een mixed-used project zal maken. Het vormt dus een interessante vergelijking hoe deze verschillende partijen het klooster op een andere manier bekijken en benaderen.

De Existenzweek vormt een week lang de setting voor unieke ervaringen en ontmoetingen. Naast de ruimtelijke ingrepen maken we namelijk ook plaats voor interessante lezingen en workshops, voor live muziek en leuke activiteiten, zoals een marktje, een quiz, een escaperoom in samenwerking met VTK en nog veel meer! Kom hier genieten van onze heerlijke, zelfgemaakte gerechten en drankjes. Of kom werken in een van onze ontwerpateliers. Het programma varieert elke dag, dus hou zeker onze social media in de gaten om op de hoogte te blijven! En kom vooral zeker eens langs, wij verwachten u daar!

VECTORWORKS IN BEELD

VILLANOVA ICÔNE

In 2015 won het gelauwerd architectenbureau Hamonic+Masson & Associés de ontwerpwedstrijd voor het Villanova Icône-project, een urban appartementsgebouw voor de Franse projectontwikkelaar Nexity. Vandaag is dit iconische ontwerp het themabeeld voor BIM in Vectorworks 2019.

Het opvallende Villanova Icône situeert zich op een stedelijk kruispunt: Les Agnettes, het ecodistrict Chandon-République en Calmette voegen zich er samen in Gennevilliers, ten noordwesten van Parijs. Deze unieke kruisbestuiving van stedelijke contexten dwong de architecten om een heel eigen ontwerptaal te hanteren bij de uitwerking van het project. Het uiteindelijke design wordt gekenmerkt door een veelheid aan terrassen en balkons. De verbindingen tussen deze buitenruimtes en de overgang naar de binnenkant van het gebouw waren zeer vlot en gedetailleerd te realiseren met Vectorworks.

“Het lagenprincipe in Vectorworks staat ons toe snel te wisselen tussen interieur en exterieur. Zelfs de meest afgesloten ruimtes konden we in detail bestuderen,” stelt Gaëlle Hamonic, medevennoot. “Vectorworks vergemakkelijkt zelfs het ontwerp van onze meest complexe projecten, van de eerste conceptvorming tot de finale afwerking. Het is een uiterst efficiënt pakket dat perfect overeenstemt met onze architecturale stijl en ons gehele ontwerpproces.”

Een uitgestrekte tuin in het midden van het project laat het geheel naadloos overlopen in haar omgeving - een zeer belangrijk esthetisch en ecologisch aspect, gezien haar link met het nabije ecodistrict. Op de begane grond zijn er winkels, portieken en een doordachte circulatie, die alle bijdragen tot de publieke ervaring van de ruimte. De appartementen zelf zijn in een waaivorm geschikt, wat het zeventien verdiepingen tellende gebouw een zeer rijke, uitgesproken architecturale look meegeeft.

Een project van deze schaal werk je niet alleen uit: ingenieurs, landschapsarchitecten, economen en bouwaannemers werkten zeer nauw samen om dit project te realiseren en ze zullen dit ook blijven doen tot aan de finish in 2020. Vectorworks is daarin een onmisbare partner, die zorgt voor een moeiteloze uitwisseling van informatie tussen alle betrokken partijen.

Benieuwd naar de innovaties van Vectorworks 2019? Leer er meer over op 2019.vectorworks.be of ga meteen zelf aan de slag met de gratis studentenversie op student.myvectorworks.net.

VECTORWORKS®
A NEMETSCHKE COMPANY

© Benno Schmitz, Beuth Hochschule für Technik, Berlin - International Winner Vectorworks Design Scholarship 2015

Win \$10,000 + exposure

Any field. Any software. Any design.

**Apply for the Design Scholarship
by August 29, 2019**

design
express
AUTHORIZED DISTRIBUTOR

VECTORWORKS.NET/SCHOLARSHIP

Klooster van de Broeders van Liefde

archipelago, een contextuele en duurzame architectuur voor beter wonen, (ver-)zorgen, werken en leren. Een gevoelige en systematische aanpak, het vernuft en de collectieve expertise van een geïnspireerd en betrokken team: dat is onze toegevoegde waarde om projecten tot leven te brengen.

In Leuven werken een 60-tal medewerkers aan projecten voor beter wonen, (ver-)zorgen, werken en leren in Vlaanderen.

join our team

www.archipelago.be

remy laan 2b
3018 Leuven

T + 32 (0)16 50 80 00

E leuven@archipelago.be

SVARTLAMON

GRENZEN VAN DUURZAME ONTWIKKELING

Net buiten het centrum van Trondheim, vlakbij de fjord, ligt Svartlamon. Deze buurt is de eerste experimentele ecologische wijk van Noorwegen. Nieuwbouw en erfgoed staan hier zij aan zij. De wijk wordt bewoond door een divers en alternatief gezelschap dat vrijheid, gemeenschap en duurzaamheid hoog in het vaandel draagt.

Het verhaal van Svartlamon begon in de jaren '60 van de 19de eeuw. Aan een snel tempo werden huizen opgetrokken met oog op spoedig onderdak voor werkzoekenden die naar de buitenwijken van Trondheim trokken. Dit waren voornamelijk matrozen en arbeiders [1][2][3]. Na de bouw van een spoorweg in 1889 werd een deel van de wijk afgesloten van de stad, en kreeg het zijn bijnaam: Svartlamon of "Zwart"-lamon, aangezien het de armste en vuilste buurt van Lademoen werd [4]. De oorspronkelijke naam van dit wijkdeel was Nerlamoen. Naargelang de tijd verstreek vielen de woningen steeds verder in verval totdat het er in de jaren '80 zo slecht aan toe was dat enkel krakers er overbleven [10].

Aangezien de wijk een strategische ligging heeft, dicht bij de haven, werd er een plan opgesteld om deze stadskanker te slopen en plaats te maken voor nieuwe ontwikkelingen [11]. Op dit moment dook er een collectief op, dat in Svartlamon een plek wilde creëren voor mensen om zich op creatieve wijze te uiten, ook in hun woonwijze. Deze groep bestond uit kunstenaars, muzikanten en leden van bepaalde politieke groeperingen. In 1990 richtten zij de Svartlamon Beboerforening op, en veranderden ze de koers van deze vergeten wijk [12].

Na een lange strijd tegen de gemeente om de sloop van Svartlamon te voorkomen, haalde de Beboerforening hun slag thuis. Het was vooral een culturele strijd waarbij ze de media, beelden, muurschilderingen en muziekfestivals gebruikten als wapens [13]. De activisten wilden bouwen aan een toekomst voor hun wijk [14]. Na twee jaar discussie werd er een contractueel kader opgesteld en in 2001 ondertekenden de Beboerforening en de gemeente een contract waarin Svartlamon staat beschreven als een "byøkologisk forsøksområde". Dit betekent dat Svartlamon vanaf dat moment beschouwd werd als een experimentele ecologische wijk, de eerste van dit soort in Noorwegen [15][16].

De gemeenschap die hier intrek nam beschrijft de wijk als een plek met een grote symbolische lading en als voorbeeld voor de buitenwereld omtrent duurzaam en betaalbaar wonen. Svartlamon moet een wijk zijn met ruimte voor het experimentele, en innovatie op verschillende vlakken: woonvormen, huisvesting, sociale interacties, en zelfs cultuur en ondernemerschap. Betrokkenheid van de bewoners is hier essentieel, en het fundament waarop de toekomst van de wijk gebaseerd is. Wonen op ieders eigen manier en vrij zijn in die keuze zijn sleutelwaarden van deze gemeenschap [17].

Svartlamon kan beschreven worden als “levend erfgoed”. Dit betekent dat het erfgoed wordt gebruikt waarvoor het oorspronkelijk bedoeld was, wat in dit geval wonen is. Karakteristiek is ook dat het erfgoed en de gemeenschap die er zijn intrek heeft genomen sterk verbonden zijn. Zo ontwikkelt het erfgoed zich mee met zijn inwoners [18]. De gemeenschap die hier leeft is duidelijk bepalend voor de wijk en de sterke verbondenheid tussen de inwoners, mede door de strijd tegen de gemeente, bepaalt hier het dagelijkse leven. Svartlamon is immers geboren vanuit een burgerinitiatief, wat misschien wel het meest waardevolle aspect van deze plek is, alsook de basis voor verdere ontwikkeling.

Creativiteit en samenhang tussen de inwoners is duidelijk zichtbaar in het straatbeeld. De buitenruimte is versierd met beeldhouwwerken, muurschilderingen, ... Ligstoelen en tafeltjes bakenen ontmoetingsplekken af. Vrijheid om te wonen hoe men wil is sterk aanwezig en merkbaar aan de verscheidenheid aan woonvormen die hier terug te vinden zijn: tiny houses, tenten, nieuwbouw, oude arbeiderswoningen, een vrachtwagen, etc. De typische arbeidershuizen die hier terug te vinden zijn, zijn een woningtype dat in de rest van Trondheim zo goed als verdwenen is. De woningen die hier staan zijn wat afgetakeld en verouderd, doch geven ze veel informatie weer over woningtypes van het einde van de 19de eeuw. Mede door het gebrek aan renovatie beschikken veel huizen nog over originele ramen en houten gevelpanelen [19].

De ideeën achter deze samenleving zijn inherent duurzaam, maar er zijn een aantal aspecten die duurzame ontwikkeling van de buurt in de weg staan. Het grootste probleem waar de wijk mee kampt is het gebrek aan financiële middelen. De oude arbeidershuizen zijn veelal in slechte staat en niet up-to-date met de hedendaagse levensstandaard. De gemeente is eigenaar van de grond en de woningen, maar neemt afstand van elke vorm van verantwoordelijkheid omtrent onderhoud of renovatie. De enige bron van inkomsten waar de wijk over beschikt, is de huur van de inwoners. Aangezien deze expres laag wordt gehouden volstaat dit niet voor een grootschalig renovatieproject.

Een tweede hinderpaal is de vrijheid van de bewoners om hun interieur aan te passen aangezien dit de erfgoedwaarde van de woningen zou kunnen aantasten. Om de duurzame ontwikkeling van deze wijk te garanderen zal de stad verantwoordelijkheid moeten opnemen. Svartlamon is een troef voor de gemeente als voorbeeld van duurzame en ecologische woonvormen. Dit geldt zeker in een tijd waar veel steden het moeilijk hebben met betaalbare woningen te voorzien voor minderbedeelden.

Een lange termijnvisie is essentieel voor de verdere ontwikkeling van Svartlamon. De gemeente en de bewoners van de wijk zullen een overeenstemming moeten bereiken over hun toekomst. De contracten tussen beiden die nu slechts tien jaar geldig zijn, zullen plaats moeten maken voor een toekomstplan waarin de bewoners permanent hun plaats kunnen opeisen in de wijk. Deze plek is enorm waardevol, maar zonder investeringen van en compromissen met de buitenwereld riskeert ze in een neerwaartse spiraal terecht te komen. Het burgerinitiatief dat hier terug te vinden is, is kostbaar en verdient erkenning. Daarom kan er ook gesteld worden dat het belangrijk is dat de wijk verder ontwikkeld kan worden. Ondanks een aantal groeipijnen, kan er wel degelijk gezegd worden dat Svartlamon een voorbeeld kan zijn voor de buitenwereld op vlak van duurzaam en betaalbaar samenleven.

- Cato Leuraers -

- [1][3][4][9][10][12][14] European 10, 2010 Trondheim, Norway
- [2] Nissen, H. Noen eiendommer på "Svartlamon". kildenett.no
- [5][8][11][13] Overland, P. Historieglimt 7 - Svartla'mon. lademoenhistorielag.com
- [6][7][15] Lowenstein, O. Svartlamoen's ragged glory - where alt. culture meets timber architecture. www.fourthdoor.co.uk
- [16][17] Hva er Svartlamon? www.svartlamon.org
- [18] Court, S., Wijesuriya, G. 2015. People centred approaches to the conservation of cultural heritage. Rome, Italy: ICCROM
- [19] Østerli, T. 2017. Svartlamon - kunnskap, opplevelse og bruk.

Unité **Unit** Eenheid

(de; v; meervoud: eenheden)

Het niet verdeeld zijn; = eendracht | onderdeel dat min of meer een afgerond geheel vormt | aangenomen maar, grootte of hoeveelheid ( )

STUDENTENLEZING

DE BESTE PROJECTEN VAN HET EERSTE SEMESTER

Elk jaar organiseert Existenz een studentenlezing in het Stuk waarbij studenten van bachelor en master burgerlijk ingenieur-architect het meest interessante project van het afgelopen semester voorstellen. Een meubel, een plasticfabriek, een shelterbox, een overkapping; de studentenlezing toont telkens aan hoe alomvattend architectuur kan zijn. - Liesbeth Buys -

1 bira Vincent Vanhamme

muzen | griekse godinnen | inspiratie
| kunst en wetenschap

De shelterbox muze werd aan het kasteel ontworpen en kan uit de muur geschoven worden. Een personage werd gecreëerd dat hierin kon wonen. Naargelang het beroep van de persoon werd de shelter verder opgebouwd, Vincent koos hierbij voor een muzikant.

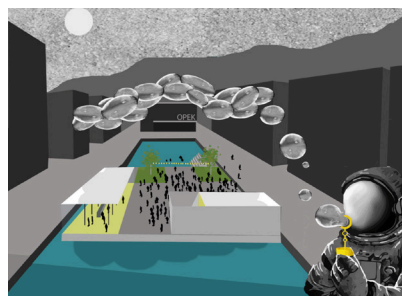

De shelter bestaat voornamelijk uit een trap, die als hoofddoel een tribune is. Verder is er onder de trap een woonvertrek voor de muzikant of artiest. Door de shelterbox op verschillende wijzen uit de muur te schuiven komt er iedere keer een andere vorm van kunst voor, zoals een indoor cinema, toneel, ballet of zelfs een buitencinema, maar het blijft eerst en vooral een podium - voor iedereen.

2 bira Kwinten Claes, Laura Dreesen, Lotte Fransen, Hanne Hermans

flexibiliteit | gewichtloosheid |
tijdelijkheid | beweegbaarheid

De publieke overkapping die zich in de Vaartkom situeert, is een kabelstructuur waartussen luchtkussens gespannen worden. Hierdoor ontstaat een gevoel van gewichtloosheid. De kabels van de overspanning zijn enerzijds aan de omliggende gebouwen, anderzijds aan de kade bevestigd, zodat er een anti-clastisch oppervlak ontstaat. De kabels kunnen vanop de kade gemanipuleerd worden door de voorbijganger, wat flexibiliteit en beweegbaarheid benadrukt. Onder de overkapping kunnen dan meer intieme ruimtes gecreëerd worden naargelang het evenement. De randfuncties, zoals zitplaatsen en een café, zijn ondergebracht in drijvende betonnen casco's die een verschuifbare puzzel vormen.

3 bira Tatjana Bogaert, Janne Daman, Lise Mouton, Lauren Oversteyns

verbinding | bouwblok | strook |
dualiteit | patchwork

De Papenvest in Brussel is vandaag een afgeleefde buurt, en vraagt daarom hernieuwde aandacht naar regeneratie. De site van de ontwerpstudio bestaat uit 5 torens met 9 bouwlagen die grauw en verloederd aanvoelen. Het resulterende stedenbouwkundig ontwerp heeft een duaal karakter tussen de Oostelijke en Westelijke zijde die door een ruime fietsen- en voetgangersverbinding gescheiden worden van elkaar. Enerzijds vormt een lineaire strook residentiële nieuwbouw een begeleidende as doorheen de site. Anderzijds vormt de oostelijke kant een patchwork van collectieve en publieke functies waarbinnen residentiële gebouwen als objecten de ruimtes opdelen.

1 mira, bouwtechnisch
Caroline Arts, Wito Van Woestijne

maakleerplek | studiuwerk |
overkapping | bamboe | modulair

Gelegen aan de Vaartkom, een up and coming hippe buurt van Leuven, werd gezamenlijk met de hele studio een 'Maakleerplek' ontworpen. Vervolgens werd er in duo verder gewerkt om de bouwtechnische verwezelijking van de nodige structuren van het programma verder uit te diepen. Een voorbeeld hiervan is de luifel die de entree van de Maakleerplek zowel kadert als de buitenruimte een nieuwe functie geeft, namelijk een overdekt buitenatelier. De modulaire elementen van de luifel werden uitgewerkt in bamboe en kunnen bijgevolg ook in verschillende configuraties herschikt worden. De opbouw en een makkelijk montageproces van de overkapping stuurden het ontwerpproces.

1 mira, architectuurontwerp
Oskar Vanhulst, Adriaan Vandaele

living campus | faculteit theologie |
plek van samenkomst

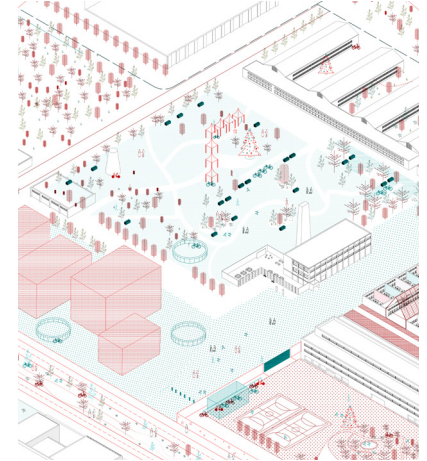
In een centraal deel tussen de drie hoofdcampussen in Leuven werd deze ontwerpstudio gevraagd voor elke faculteit een ambassade te bedenken. Voor de faculteit 'theologie en religiewetenschappen' die gelegen is op een perceel in het verlengde van een lange, blinde achtermuur van het begijnhof wordt een transitzone gecreëerd tussen het idyllische begijnhof en de banale stad. Volumetrisch is de ambassade een extrusie van het archetypische begijnhofhuisje die op die manier de 'urban sentence' vervolledigt.

Verscholen in massief beton vormt een divers programma met onder andere een café en een evenementenbibliotheek een forum dat de faculteit verpersoonlijkt en vertegenwoordigt ten opzichte van de stad.

1 mira, stedelijk project
Iulie Ilie, Liesbeth Buys

forest urbanism | transitioneel |
opening | productie | educatie

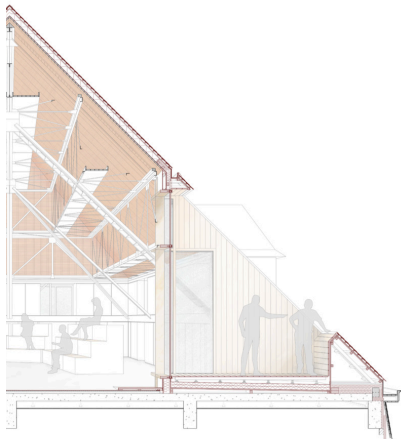

De microtechnology site ligt tussen een drukke straat en het ontoegankelijke Baneasa Forest in Boekarest. Er werd gekozen om een connectie te maken tussen de stad en het bos door een transitioneel landschap te ontwerpen met actieve functies. Een eerste element is een centraal plein, waar de bewoners van de stad kunnen deelnemen aan diverse activiteiten. Een tweede element werd gekozen door de locatie, namelijk een houtproductie functie. Het derde element, een school, combineert zowel het educatieve als het productieve door middel van workshops en beroepsopleidingen. Dit draagt niet enkel bij aan de productiviteit, maar biedt ook een oplossing voor het tekort aan praktijkonderwijs.

2 mira, bouwtechnisch Natalie Boeykens, Ruben Mertens

zolder bouwkunde | reconversie |
modulariteit | inpandig terras

De reconversie van de zolder in het Bouwkunde gebouw staat al een tijdje op het programma. Het doel is om deze potentiële reconversie te vertalen naar een reëel project. Dit jaar kreeg de ingreep de vorm van een modulaire wand, die op menselijke maat verscheidene functiemodules bevat. Zo kan de grootte van de zolder optimaal benut worden voor een scala aan verschillende activiteiten – gaande van een co-working space tot een kleine receptiezaal. Een inpandig terras werd tevens gedetailleerd om zo extra licht en lucht te verzorgen binnen de ruimte. Het terras blijft volledig omsloten door dakbedekking, waardoor de ingreep van buitenaf minimaal lijkt.

2 mira, architectuurontwerp Elisabeth De Clercq, Sara De Sterck

meubel | object | wachtkamer |
detaillering | materialisatie

De vraag naar een innovatief ontwerp voor een wachtkamermeubel binnen een ziekenhuis is niet zo eenduidig als het op het eerste zicht lijkt. Wachtzalen worden maar al te vaak uniform en uitsluitend rechthoekig vormgegeven – terwijl zowel wachtruimtes als de aard van de patiënten drastisch kan verschillen. Een meubel (of object) met een drager van 120 graden biedt een schakeringsvorm aan dat zowel intieme als ruimere plekken kan creëren. Aan de drager kan er afhankelijk van de noden zitbanken of tafels ingeplugd worden. Het meubel wordt gecombineerd met semi-transparante gordijnen, die door de patiënten zelf gebruikt kunnen worden om zichzelf in een cocon te wanen dat hen meer privacy gunt.

2 mira, stedelijk project Thomas Huber, Olga Konstantinović Willem Hubrechts, Aurélie Van Calenbergh

tijdelijke stedenbouw | toekomst |
stakeholders | realisme

Gelegen op de Heyvaertsite in Brussel, wacht de D'Ieteren site op een nieuwe invulling na de historische uittreding van de auto-industrie uit het centrum. Wat gebeurt er echter met de site gedurende deze overgangperiode? Tijdelijke stedenbouw (Urbanism in transition) buigt zich over dit vraagstuk.

Twee verschillende aanpakken van twee ontwerpduo's worden bij deze uitgelicht: Enerzijds zou men een functioneel en realistisch getinte 'Plastiekfabriek' kunnen ontwerpen dat het exponentieel groeiende probleem van de Brusselse afvalverwerking aankaart. Anderzijds kan men als architect ook een uitsluitend ruimtelijk ontwerp bieden, een drager waar eender welk bedrijf zich aan kan pluggen zodat de productiviteit dat de buurt zo typeert nog meer aansterkt.

RÖDA STEN

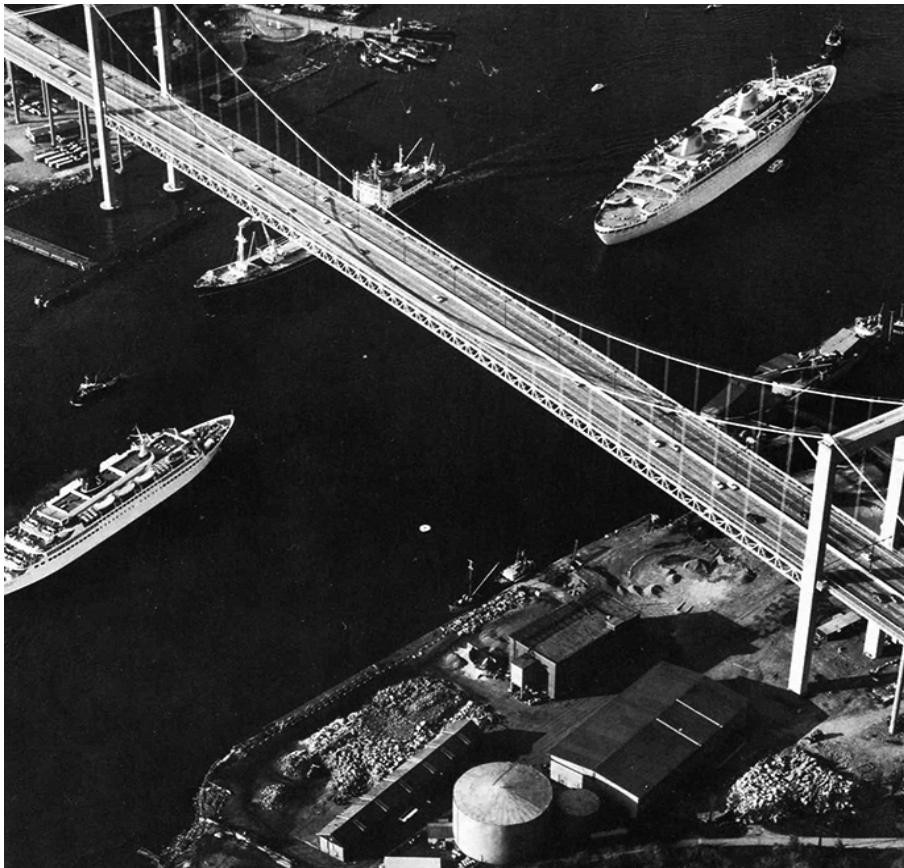
WAAR DE GRENZEN TUSSEN ARCHITECTUUR EN KUNST VERVAGEN

Op de zuidelijke oever van de Göta rivier in Gothenburg, Zweden, vinden we een oud ketelhuis terug. Nu herbestemd tot kunstcentrum onderscheidt het zich van andere verenigingen door deze unieke locatie. De naam van het kunstcentrum, Röda Sten, verwijst naar een groot, rood granieten rotsblok, dat zich in de buurt situeert. De kunstinstelling wordt gezien als een plek met een ziel, mede door de enorme schaal van het gebouw en de Älvsborg brug, die een typerend karakter creëren en zorgen voor een unieke sfeer. Deze ruimtelijke ervaring wordt versterkt door het monoliete en industriële karakter van het kunstcentrum en zijn omgeving [1].

Het oude ketelhuis heeft geen onbewogen geschiedenis gekend. Wanneer de functie van het gebouw verviel, werd het verlaten en verwaarloosd. In deze periode van uitsluiting en verval, deed het gebouw dienst als shelter voor creatievelingen, voornamelijk graffiti artiesten, die van deze plaats hun ontmoetingsplek maakten.

Uiteindelijk werden er plannen opgesteld om het te herbestemmen als kantoorgebouw. Aan het einde van de 20ste eeuw besliste een groep van vier dat het toekomst van Röda Sten ergens anders lag, en dat de graffiti die karakteristiek was aan dit gebouw hierin een plek verdiende. Folke Edwards was een van de belangrijkste drijvende krachten achter het kunstcentrum. Hij was overtuigd van het grote potentieel van deze plek dat volgens hem gecreëerd werd door de verbondenheid tussen site en gebouw, en de ruimtelijkheid die ertussen ontstaat [3]. Zijn ideeën hebben vormgegeven aan het kunstcentrum zoals het nu bestaat. Röda Sten moest een plek worden van alledaagse creativiteit, en plaats bieden aan de cultuur van het volk [7]. In de media kaartte de groep diverse onderwerpen aan om het gebouw onder publieke aandacht te brengen.

Vrij snel nadat deze initiatieven van start gingen, begonnen de renovaties in september 1990. De werken waren voltooid in 2000, en in oktober van dit jaar vond de heropening plaats. Oorspronkelijk was de herbestemming bedoeld als low-cost project, maar uiteindelijk moest het budget verdubbeld worden om de volledige functionaliteit van het gebouw te verzekeren. Een tweede hinderpaal waren de politieke conflicten die het kunstencentrum veroorzaakte dankzij de gentrificatie van zijn omgeving. Deze contradictie tussen gebouw en site bestaat nog steeds vandaag, maar de vereniging ziet dit als een voordeel: “its raw and very anti-white-cube feel is what makes it so interesting, it needs to be rough like it was years before”. [8]

Door de inspanning van de gemeenschap is het nu een van de drukst bezochte plekken van Gothenburg. Rödasten heeft veel potentieel en slaagt erin mensen keer op keer te verbazen en te confronteren met interessante tentoonstellingen en thema's. Het staat bekend als een experimentele kunstinstelling die de grenzen aftast tussen het alternatieve circuit en zijn professionele karakter als gerenommeerde kunstinstelling. Het kunstencentrum wordt gezien als een belangrijk en succesvol educatief geheel. Zowel het verleden als het heden van Gothenburg zijn zichtbaar op deze plaats, waarbij de plaats mee vormgeeft aan zijn context. De grenzen tussen tentoonstelling en site vervagen hier, en zorgen voor extra dimensie, zowel voor de kunst als voor de site. Vandaag is er nog weinig te merken van het oorspronkelijk amateuristische karakter van het project en wordt Rödasten beschouwd als een professioneel kunstencentrum met verscheidene internationale componenten.

- Safiye Durmaz -

TERMINAL ERASMUS

DEPARTURES AND ARRIVALS

Elk jaar beslissen studenten om uit hun comfortzone te treden en een nieuw land te gaan verkennen. Hieronder vindt u korte verhalen van de studenten die op uitwisseling gingen.

België, Leuven

Tomáš Danko

Well, it is very difficult to describe an Erasmus experience. During this very, very short period of time, you get to know so many new things, that it is almost impossible to put them in one simple text. Erasmus in Leuven was an extraordinary experience for me. You know it, new country, new city, new university and of course a lot of new people you will meet and spend your time with. When you are in Leuven, all this things get into your head and heart and you will remember all of them for a long time after, especially when your classmates become your friends.

Not the city, but the people determine your experience and your impression from your Erasmus exchange. In one of the first infosessions we received as Erasmus students, we were told that students in Leuven often don't mingle with the Erasmus people, but from my experience it was not the case at all. You cannot only talk about projects with them or about your study programme, but also about anything else you would like to discuss. They are very friendly and I can only thank to my classmates, my friends, that I could be part of their group for some time.

Now, back home, when my classmates ask me about the Leuven experience, I cannot find a simple or a short way of explaining. It was talking, enjoying, walking, drawing, drinking, living...(and I probably can go for a long time with all the adjectives).

It is really worth the time.

Noorwegen, Trondheim

Cato Leuraers | Amber van Dooren | Dries Vounckx

Op Erasmus gaan naar Noorwegen is alsof je in een tijdloze dimensie terecht komt. Het woord 'haasten' is de Noren onbekend. Tijd moet je niet maken, maar nemen. Zo ook voor jezelf ontdekken, Noren beginnen vaak drie jaar later met studeren dan de gemiddelde Belg, dus wij zijn de jonkies van dienst! Het vertrouwen in elkaar, de maatschappij en de autoriteiten is onbetwist, wederzijds respect resulteert in een verdraagzame samenleving waar iedereen zijn eigen ding kan doen zonder elkaar te storen. Het is buitengewoon hoeveel er kan bereikt worden op vrijwilligersbasis, van gigantische studentenorganisaties die een heel 'cultuurcentrum' op poten zetten tot het lokale bejaardentehuis dat als opzichter komt optreden tijdens de examenperiodes. Ook de natuur wordt hoog in het vaan gedragen, op de besneeuwde flanken is geen plasticen fles of papiertje te vinden. Hier stuiten we echter op de hypocrisie van de duurzaamheid, want in de supermarkt is alles individueel verpakt, en het vliegtuig wordt beschouwd als openbaar vervoer. Er zit dus wel degelijk een olie-luchtje aan! Dit neemt echter niet weg dat ze onderzoek doen naar duurzaamheid in alle ingenieur-disciplines, de slogan van de universiteit luidt dan ook: 'kunnskap for en bedre verden', kennis voor een betere wereld. Skill-sharing en learning by doing zijn belangrijke concepten in het lesgeven, het is belangrijker dat je iets echt leert en kan, dan dat je honderden pagina's vanbuiten kan opdreunen. Al bij al, hun rijkeluis-gewoontes achterwege gelaten, doen ze het zo slecht nog niet, die Noren. Ha det bra!

Zweden, Göteborg

Safiye Durmaz

Ik koos ervoor om op Erasmusuitwisseling te gaan naar Göteborg. Mijn eerste indruk was dat het een hele groene stad is, door de vele parken die zich hier bevinden. De universiteit is heel mooi en modern, en er heerste een toffe sfeer op de campus. We konden hier 24/7 terecht, wat natuurlijk altijd mooi meegenomen is als architectuurstudent. Alhoewel de sfeer heel goed zat, was het toch moeilijk om bevriend te raken met de Zweedse studenten. Dit kwam niet door een taalbarrière, maar wel door het feit dat ze vaak hun eigen klikje hadden en de uitwisselingsstudenten niet echt durfden aan te spreken.

Het is duidelijk een Scandinavische trend om vroeg te stoppen met werken, vanaf 17h houden de Zweden het voor bekeken. Dit is niet het enige wat de Zweden typeert, ze hebben ook de gewoonte om al om 9h hun eerste koffiepauze, of *fika* te nemen. Koffie al dan niet met een *Kannelbulle*, of kaneelbol, bepaalt hun dagritme, ik durf het zelfs een levensstijl te noemen. Ik heb er niet lang over getwijfeld om deze gewoonte mee te nemen naar huis! Iets anders dat ik niet snel zal vergeten is het Noorderlicht, dit was een enorm speciale ervaring en ik ben heel blij dat ik dat heb kunnen meemaken.

Italië, Milaan

Rani De Becker | Yana De Reu | Eline Hoppenbrouwers | Arnon Vandenberghe | Wout Verbiest

Milaan, de stad van de mode, het lekkere eten, de aperitieven met buffet voor €10 en de prachtige historische gebouwen. Alles is er goed bereikbaar met de metro en dit netwerk wordt dan ook goed benut door de locals en de duizenden toeristen die de stad komen bezoeken. Hier bevond ook onze universiteit zich, de Politecnico di Milano, in het stadscentrum met haar mooie historische campus. Het is één van de hoogst gerankte universiteiten in de wereld. Dit was vooral voelbaar in de architectuurstudio's die heel goed georganiseerd waren. Een groot verschil met in de studio's in België was dat de begeleiders veel positiever en vaak ook constructiever waren in het geven van commentaar.

Milaan heeft verschillende kanten op het dagelijkse leven. In een cafetaria kom je enerzijds de haastige werkmens tegen aan de toog voor een snelle espresso, en anderzijds de levensgenieters die rustig van hun koffie genieten aan de tafels. Er is geen nood om gehaast te zijn, dolce far niente. Deze levensstijl was ook merkbaar bij professoren die vaak te laat kwamen en/of zelfs hun lessen verplaatsten.

In de weekends hadden we tijd om andere Italiaanse steden te gaan bezoeken. Dit was zeer gemakkelijk door het goede treinnetwerk waar de tickets redelijk goedkoop van waren, en door de organisatie ESN - Erasmus Student Network - die vaak zo'n trips plande.

Ola. Bom dia, tudo bem?

Sim, sim, het leven is hier goed in Lissabon. Wij gingen samen op uitwisseling naar Lissabon voor één semester. De stad en haar omgeving zijn gekend voor de zon, de zee en het strand, de fantastische pastelarias, lekkere wijnen en ook Portugezen die altijd te laat komen. Lissabon wordt vooral gekenmerkt door de traditionele huizen die de tijd blijven doorstaan, de gevels met de typische blauwe tegels, *azulejos*, en de heuvels die van overal mooie zichten bieden over de stad. Uit eten gaan was vaak goedkoop, maar soms toch wat vreemd. Zo kreeg je bijvoorbeeld vaak vlees met rijst en frieten.

De stad is één van de meest bezochte Erasmus bestemmingen van Europa. Hierdoor ontmoet je heel wat interessante mensen van overal ter wereld, zoals Canada, Noorwegen, Zwitserland, Benin etc. Aan de universiteit waar wij les volgden bestaat de opleiding ingenieurswetenschappen: architectuur niet en bijgevolg moesten we vakken van de twee aparte richtingen opnemen. Ook zoals in België zijn de ingenieursvakken wat moeilijker dan de architectuurvakken en neemt ontwerp het grootste deel van onze tijd in. Eén van onze professoren is Ricardo Bak Gordon, een beroemde Portugese architect, maar nog een betere professor die ons altijd goed opvolgde en hamerde op schone maquettes. De trots op Alvaro Siza was ook heel erg merkbaar onder de studenten architectuur.

Verder was het ook heel gemakkelijk om de rest van het land te bezoeken. Zo werden er trips georganiseerd door organisaties zoals ESN en ELL, en kon je een auto huren. We bezochten mooie steden zoals Coimbra en Sintra, of trokken de natuur van Serra da Estrela in.

Denemarken, Lyngby

Jonas Lens | Sam Neel | Ward Swennen

Wij studeerden voor een semester aan DTU in Lyngby, een gezellig stadje 15km ten noorden van Kopenhagen. De buurt van de universiteit wordt veelal gekenmerkt door suburbane wijken afgewisseld met enkele meren. Dit waren ideale plekken voor een rondje te gaan lopen en in september zat er zelfs nog een 'zwemmeke' in. Voor andere activiteiten is het vooral te doen op de campus, in de studentenresidenties of in Kopenhagen, dat gemakkelijk bereikbaar is via het openbaar vervoer of met de fiets. Het karakter van de stad wordt vooral bepaald door zijn overvloed aan kwaliteitsvolle publieke ruimte, zijn gezonde mix tussen oud stadsweefsel en nieuwe hypermoderne gebouwen en natuurlijk de welbekende brede fietspaden.

Aangezien DTU een technische universiteit is, wordt er meer gefocust op de ingenieursvakken dan op architectuurvakken. Er moest dan ook minder voor ontwerp gezwoegd worden dan in Leuven, want werken na 17u of in het weekend is uitgesloten voor de Denen. Aan vakanties is er ook geen gebrek. In oktober kregen we een week vrijaf en voor het eerst sinds het middelbaar hadden we ook écht kerstvakantie. Dit gaf ons wat tijd om rond te reizen in Scandinavië. Tijdens het schooljaar deden we soms ook trips in het weekend naar andere plekken in Denemarken zoals Odense, Aarhus en Møns Klint. Met andere woorden: een semester vol avontuur en *hygge*.

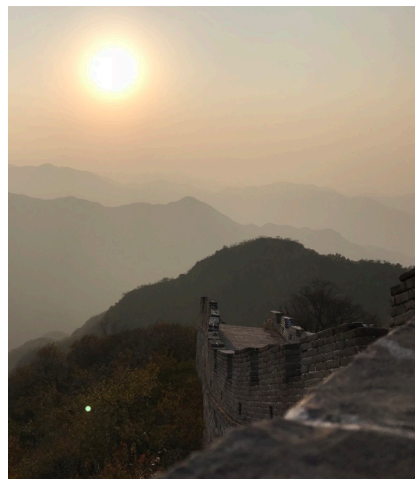
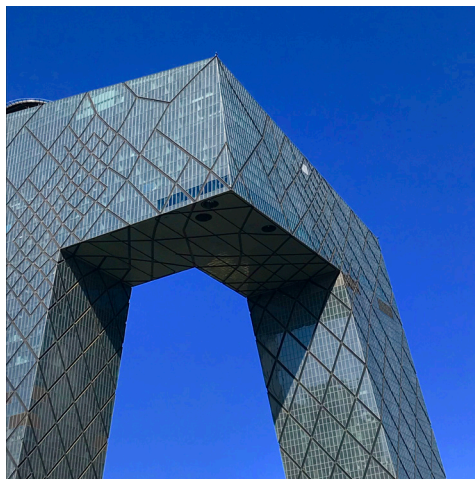

大家好！

Na een lange vlucht richting het oosten arriveerde ik in Beijing. Op het vliegtuig ontmoette ik al twee andere Belgen die ook op weg waren naar Tsinghua University. Gepakt en gezakt zagen we er echt uit als nieuwe buitenlanders en werden we natuurlijk ook meteen door onze taxichauffeur opgelicht. Eenmaal aangekomen aan de universiteit kregen we meteen een goede eerste indruk. Ze besteden namelijk veel aandacht aan sportgelegenheden, parken en kunst. Maar plots werden we al snel van onze roze wolk gehaald wanneer we een Chinese bewaker voor onze voeten op de grond zagen spugen. Welkom in China !

De lessen begonnen pas over een week en zo hadden we dus nog wat tijd om de stad en haar cultuur rustig te gaan verkennen. Beijing is een fantastische combinatie van moderne gebouwen, traditionele huisjes (*hutongs*) en communistische woonblokken. De stad is tegelijkertijd zo lelijk en chaotisch, maar ook zo mooi en sfeervol. Doorheen het jaar heb ik de kans gehad om andere plaatsen te gaan verkennen, zoals Shanghai en Zhangjiajie, de bergen waar Avatar gefilmd werd.

De manier van lesgeven was erg verschillend met hier in België. Zo zaten we vaak in een meeting room in plaats van een leslokaal, en voerden we groepsdiscussies. Het ontwerp was elke dag zwoegen om tweemaal per week een kleine presentatie te geven voor de professoren en medestudenten. Chinese studenten zijn in het algemeen ook erg hardwerkend en ambitieus, en zijn zeer trots dat ze studeren aan de universiteit waar hun leider gestudeerd heeft. Door met hen samen te werken en te leven, ben ik het o zo snel groeiende land beginnen te begrijpen en te appreciëren en ben ik er erg van gaan houden.
我爱你中国！

VAN WAAR HALEN WE HET?

OP ZOEK NAAR WAT ONS DRIJFT BIJ HET BELEVEN VAN ARCHITECTUUR

Soms is het nuttiger om te kijken naar de bron dan naar de monding. Vooral als we een antwoord zoeken op simpele vragen. Zo ook in architectuur. Hoe kunnen we te weten komen wat onze architectuur vorm geeft? Wat bepaalt het beeld dat we hebben op onze bebouwde omgeving? Wel, dan zullen we op zoek moeten gaan naar de bron. En vooral hoe dat die vandaag wordt beleefd.

Bron

“Het plan is de generator. Zonder plan heb je geen orde en eigenzinnigheid. Het plan omvat in zichzelf de essentie van de sensatie.” - Le Corbusier, Vers une architecture, 1923 -

Als het plan de bron is van architectuur, wat is dan de waarde van de maker van het plan? De goddelijke genie die enkel zijn naam leent aan de bron?. Zelfs als we daarin geloven zal het nog steeds de sterveling zijn die de architectuur zal gebruiken en beoordelen en het meesterwerk een plaats zal moeten geven in de maatschappij. De mens uitschakelen in de architectuur gaat dus niet. Sterker nog, we moeten durven stellen dat de mens, wijzelf, de enige oorzaak zijn van de architectuur. En niet enkel de gebruiker ervan.

Wijzelf

*“Ons gedrag brengt ons tot bij de architectuur.”
- Christopher Alexander, Notes on the Synthesis of Form, 1964 -*

Laten we wel wezen, niets baanbrekends zover. We voelen vanzelf aan dat deze visie past binnen wat we ervaren als ontwerpers, gebruikers en critici. Vaak wordt een project erg persoonlijk omdat we het met zijn allen een invulling geven die te linken is aan wie we willen zijn. Wat echter interessant is om te bestuderen, is wat die ‘onszelf’, die ‘wij’ vorm, inhoudt. En daarvoor kunnen we beroep doen op de architecturale anthropologie. Een vrij jong studiegebied dat analyseert hoe het mensbeeld doorheen de tijd de architecturale omgeving heeft beïnvloed en vice versa.

Evolutie

Als we de architectuur relateren aan onszelf, moeten we ons ook kunnen plaatsen in bredere maatschappelijke tendensen. Zo beschreef Vitruvius in zijn 'De Architectura libri decem' niet alleen alle mogelijke manieren van bouwen in het oude Rome. Hij toonde ook aan hoe alles verwijst naar de macht van de keizer en de goden. Het gebouwde diende niet voor de mens, wel om de bovenmenselijken te plezieren. Gedurende een lange tijd zal het goddelijke ons als mens de weg leiden en zal al het ontwerpwerk dit beeld dienen. Het was steeds duidelijk voor wie er gebouwd werd: voor wat onszelf overstijgt.

Met de verlichting in 18de eeuw verschijnt er plots de mens als rationeel object. We zijn in staat om zelf composities te maken die ons moeten helpen om als rationeel wezen te functioneren. Zo is het ontwerp van Ledoux voor de koninklijke zoutmijnen in Chaux niet enkel een ontwerp voor een fabriek, het toont ook aan dat wijzelf actief onze omgeving kunnen optimaliseren en scheppen. Wat voor type mens van de ontwerparbeid dient te genieten is helder en duidelijk omlijnd, net zoals de mens het zelf zou moeten zijn.

Meer recenter in de 20ste eeuw wordt de wereld een pak minder eenduidig. De tendens naar een meer complex mensbeeld en de snelle opeenvolging van stijlen zorgt na de eerste wereldoorlog zelfs voor een heuse strijd onder architecten, met als inzet voor wat voor soort mens we dienen te ontwerpen.

Twist

Enerzijds is er de sterk rationele en pragmatische beweging modernisten die vanaf de jaren 20 furore maken. Een van de voortrekkers hierbinnen is Hannes Meyer die stelt dat alles wat we maken functie maal economie is. We zijn dus een rationeel en economisch wezen en dat zal zeker in onze architectuur tot uiting moeten komen. Zo ook in zijn ontwerp voor de Petersschule in Basel (1926) waar alle noden eerst uitgeschreven worden en vervolgens gekoppeld worden aan een driedimensionale ervaring.

Tegelijkertijd is er ook een groep binnen dezelfde kringen die zich al snel gaat focussen op de meer esthetische en vormelijke kant van architectuur. Zo zouden we de latere Le Corbusier hieronder kunnen plaatsen. Maar een nog sterker voorbeeld zal het triadische ballet van Oskar Schlemmer zijn. Niet rechtstreeks onder te brengen onder architectuur, maar zijn vormelijke insteek bracht aan de Bauhaus school wel degelijk een nieuw denken voort. De mens als emotioneel en esthetisch begrip.

Beiden zullen hun belang bewijzen in al de scholen die erna komen, soms strikt, soms eerder simultaan. Wat zeker is, is dat vanaf dan het steeds moeilijker is geworden om een duidelijk publiek voor ogen te hebben bij het ontwerpen.

Tegenwoordig

Maar hoe zit het dan vandaag? Verwijzen naar de moderniteit doen we steeds vaker als iets uit het verleden. Wel menen we ons te bevinden in een soort van 'Supermoderniteit' of is die ook al passé en zitten we in een vacuüm? Eigenlijk maakt dat niets uit voor onze zoektocht. Los van eender welke theoretische stroming zouden we op zoek kunnen gaan naar wat ons nog verbindt als bron van de architectuur. En zo ligt misschien het antwoord wel in hoe we onszelf graag willen zien en niet zozeer in wie we zijn. Want dat zou toch elk architectuurproject in zich moeten hebben: een streven naar een ideaal dat we nooit zullen bereiken maar wel durven te formuleren en dromen.

Identiteitscrisis ?

Goed, op zoek naar hoe we onszelf graag zouden zien. Om te beginnen zullen we ons als maatschappij niet zo snel in de verleiding laten brengen van één typerend etiket. Omdat het lokale niet meer los kan gezien worden van het mondiale en het woord hybride niet enkel voor auto's wordt gebruikt is de zoektocht naar een gemene deler bijna onmogelijk geworden. We zouden dit als problematisch kunnen zien aangezien er schijnbaar geen antwoord is op de vraag naar wat ons mensbeeld is, wie onze bron vormt. Het blijkt veeleer dat we er een prachtig antwoord op gevonden hebben, perfect passend in hoe we de wereld vandaag beleven. Ieder kiest zijn eigen bril en filtert eruit wat we belangrijk vinden en past in ons persoonlijk verhaal. Elke ontwerper of bureau kiest zelf het soort mens dat ze willen zijn. Het maniërisme heeft zijn intrede gedaan. Niet in wat we maken, wel in hoe we een opdracht vertalen naar zijn essentie, de mens.

We halen het dus vandaag niet ver van waar het te halen valt. Nog nooit is architectuur zo persoonlijk en verscheiden geweest. Want zo zien we onszelf ook graag. Tenminste een bepaalde groep mensen, op een bepaalde plek in de wereld. Wat nogmaals aantoont dat elke categorisering ons meer bewust maakt van de zwakte ervan. Laten we dus vooral feest vieren om zoveel vrijheid, maar ook voldoende stilstaan bij de keuze die we maken bij het opzetten van onze bril. Want de vraag voor wie we ontwerpen is veel crucialer dan hoe we het uitvoeren.

- Dries Vounckx -

YOUR FESTIVAL TENT

We built this pavillion with abandoned tents from festival campings. We gathered them, cleaned them and recomposed them. That way, we want to show that with some creativity, it is possible to create a new use for existing objects.

For the pavillion, we composed small 3D geometrical structures, called tensegrity. The units are constructed out of triangles, that we used as a frame for the tent fabric.

Now we can enjoy the spaciousness and the colourful play with light shining through the whole structure.

It is a statement for recycling. It is not okay to just throw everything away. It should be obligated to re-use everything that cannot be destroyed by nature.

RE-USE REBUILD RECYCLE RECONSTRUCT
RE-ANALYSE RE-INVENT REDESIGN RETHINK
REALISE

DANKWOORD

Allereerst, willen we u, de lezer bedanken om dit magazine in de handen te nemen en het te lezen. Wij hopen dat u heeft genoten van de artikels, en dat ze u zullen inspireren in uw studies, werk, of dagelijkse leven. Hopelijk zetten ze u aan tot discussie en/of reflectie, en hebben wij onze taak volbracht.

We willen graag ook ons team bedanken, alsook de extra medewerkers die deze editie mede mogelijk hebben gemaakt.

Hoofdredactie

Cato Leuraers

Febe Viaene

Schrijvers

Liesbeth Buys

Marit Cochet

Dries Vounckx

Amber van Dooren

Gastschrijvers

Lie Bormans

Oskar Vanhulst

Aline Vandriessche

Safiye Durmaz

Bette Witters

Sam Neel

Fotograaf

Brecht Cuyvers

Oskar Vanhulst

www.existenz.be

Existenz

_existenz

POSTKAARTEN

EXISTENZ

V.U. Siemen Clerckx
Studentenwijk Arenberg 6-1
3001 Heverlee